

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW

Onderwijspersoneel en
Primair Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

23 september 2025

Referentie

54143021

Bijlagen

Concept rapportage verkenning
één doorstroomtoets

Intern OCW afgestemd

WJZ, F

Extern OCW afgestemd

CvTE, Stichting Cito

Aanbieding rapportage verkenning één doorstroomtoets

Aanleiding

Met deze nota leggen we u de concept aanbiedingsbrief bij de rapportage over de verkenning naar één doorstroomtoets voor. In de bijlage vindt u de rapportage. Met deze rapportage wordt opvolging gegeven aan de motie-Rooderkerk¹ die u oproept om te verkennen wat er nodig is om tot één doorstroomtoets te komen met een mogelijk tijdpad voor de invoering daarvan. De aanbiedingsbrief voor verzending van de notitie aan de Tweede Kamer treft u aan in bijlage

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om in het voorjaar 2026 met de Kamer de andere bouwstenen te delen die nodig zijn voor een politiek debat en eventueel besluit over de vorm van de doorstroomtoets.

Kernpunten

- Voor opvolging aan de motie-Rooderkerk heeft het College voor Toetsen en Examens (CvTE) samen met OCW en Stichting Cito scenario's uitgewerkt die aan de omschrijving 'één doorstroomtoets' voldoen en een mogelijk tijdpad voor de invoering daarvan. Op deze aanpak is eerder akkoord gegeven door uw voorganger.
- De definitieve rapportage waarin de scenario's zijn uitgewerkt is gereed en kan in november worden opgeleverd aan de Tweede Kamer. Hiermee wordt voldaan aan de toezegging om dit voor de begrotingsbehandeling te doen.
- In het voorjaar van 2026 ontvangen we aanvullende informatie die van belang zijn bij een afweging aangaande een mogelijke stelselovergang naar één doorstroomtoets. Dit betreft een peiling onder scholen over de diversiteit in het toetsaanbod en advies van de Onderwijsraad over toetsing in een vernieuwd curriculum.
- Om een afweging rondom de vorm van de doorstroomtoets mogelijk te maken, brengen we de komende maanden consequenties en uitwerkingsvraagstukken van een stelselwijziging verder in beeld. Deze bouwstenen worden in het voorjaar van 2026 met de Kamer gedeeld, waarna vervolgens het politieke debat over één doorstroomtoets kan worden gevoerd en een besluit kan worden genomen.

¹Verzoekt de regering te verkennen wat er nodig is om te komen tot één doorstroomtoets en te komen met een mogelijk tijdpad voor de invoering daarvan, en daarover aan de Kamer te rapporteren

Toelichting

Inhoudelijke toelichting bij conceptrapportage

In de voorlopige rapportage zijn de volgende scenario's uitgewerkt:

1. Eén papieren doorstroomtoets voor alle leerlingen;
2. Eén digitale doorstroomtoets voor alle leerlingen;
3. Eén toets(aanbieder) met zowel een papieren als digitale toetsversie.

Binnen elk scenario kan een aantal keuzes worden gemaakt, waaronder de mate van adaptiviteit van de toets(versies). De kenmerken en gevolgen van de scenario's zijn in kaart gebracht aan de hand van de volgende thema's: leerlingperspectief, afnamecondities, vergelijkbaarheid, uitlegbaarheid en kosten. Ook wordt elk scenario vergeleken met het huidige pluriforme stelsel. Daarnaast zijn juridische implicaties, uitwerkingsvraagstukken en een mogelijk tijdspad uitgewerkt.

Voor de uitwerking van scenario's is input opgehaald bij een vaste klankbordgroep, bestaande uit de PO-, VO, GO-raad, Sectorraad Pro, AVS, AOb, CNV Onderwijs en Ouders & Onderwijs. Tevens krijgen de Inspectie en aanbieders van de doorstroomtoets de gelegenheid om mee te lezen op de rapportage.

De rapportage geeft zicht op de volgende implicaties van een stelselwijziging:

- De motie Rooderkerk is ingediend naar aanleiding van zorgen over de vergelijkbaarheid van toetsscores. De uitwerking van scenario's laat zien dat het grote voordeel van één doorstroomtoets is dat de verschillende toetsen van verschillende aanbieders niet meer vergelijkbaar hoeven te worden gemaakt. Tegelijkertijd zal ook één landelijke doorstroomtoets in de praktijk altijd uit meerdere varianten en versies bestaan, omdat de toets ook toegankelijk moet zijn voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften.
- Een mate van variëteit in het toetsaanbod is wel wenselijk om recht te doen aan de diversiteit tussen leerlingen. Bij de vormgeving van een nieuw stelsel voor één doorstroomtoets moeten we dus een nieuwe balans vinden tussen vergelijkbaarheid van de toets en de mate waarin tegemoet wordt gekomen aan verschillen tussen leerlingen.
- Een stelselwijziging vereist juridisch een goede onderbouwing van noodzakelijkheid en wenselijkheid. Het beperken van de keuze tussen doorstroomtoetsen tast namelijk de pedagogische inrichtingsvrijheid van scholen aan die voortvloeit uit de Grondwet.
- Juridisch is er een sterke onderbouwing voor het aanwijzen van een publieke aanbieder. Vanwege transparantie en openheid naar de Kamer en het onderwijsveld staat dit expliciet benoemd in de rapportage en de concept aanbiedingsbrief. Een uitwerkingsvraagstuk is de manier waarop deze aanbieder wordt aangewezen.
- Elk scenario vereist verdere besluitvorming, wetswijzigingen, het afbouwen van het huidige pluriforme aanbod, toetsontwikkeling en voorbereiding door scholen. De verwachting is dat het nieuwe doorstroomtoetsstelsel vanaf schooljaar 2029/2030 in werking kan treden.

In het voorjaar van 2026 ontvangen we aanvullende informatie voor besluitvorming rondom de doorstroomtoetsen, waaronder een onderzoek naar de

behoeften van het onderwijsveld m.b.t. de diversiteit in het toetsaanbod, een advies van de Onderwijsraad over toetsing bij een vernieuwd curriculum en de herziening van de onderzoekskaders 2027 van de Inspectie.

Datum
27 augustus 2025

Politieke context en krachtenveld

Er leeft een brede politieke en maatschappelijke discussie over de vraag of een stelsel met één doorstroomtoets wenselijk is, waarbij een Kamermeerderheid daar voorstander van lijkt te zijn. Met de voorliggende rapportage laten we zien dat er verschillende voor- en nadelen zijn bij elk scenario en bieden we informatie voor eventuele besluitvorming.

Bij de notitie heeft het CvTE een aanbiedingsbrief toegevoegd. In deze brief roept het College u op om besluiten aangaande de doorstroomtoets in de brede context te nemen (vorm, functie en inhoud) en met besluitvorming te wachten totdat de evaluatie van de Wet doorstroomtoetsen po in 2028 is afgerond. Ook roept het College u op om de functie van de doorstroomtoets te herzien en de toezichtsfunctie van de doorstroomtoets te halen. OCW onderschrijft het belang van het integraal wegen van vorm, functie en inhoud. Tegelijkertijd is in het voorjaar van 2026 voldoende informatie beschikbaar voor een politieke debat en eventueel besluit over de vorm van de doorstroomtoets.

Naast de voorliggende verkenning naar de vorm van de doorstroomtoets lopen er parallelle trajecten voor doorontwikkeling op functie en inhoud van de toets. Als bij het huidige traject tot een stelselwijziging wordt besloten biedt het wetstraject mogelijk kansen om de invoering van de nieuwe regeling ten aanzien van de doorstroomtoets te verbinden aan andere lopende ontwikkelingen, zoals de actualisatie van het curriculum. Hiermee voorkomen we een stapeling van veranderingen voor scholen. De nieuwe conceptreferentieniveaus zijn naar verwachting begin 2027 beschikbaar, waarna de aanbieder een toets kan ontwikkelen die daarop aansluit.

Later dit najaar ontvangt de Tweede Kamer informatie over de herijking van de Onderzoekskaders van de Inspectie, waarmee de functie van de doorstroomtoets in het toezicht onder de loep genomen wordt. Ook spreekt het ministerie van OCW op ambtelijk niveau met de PO-raad en Leve het Onderwijs! over mogelijke alternatieve manieren om op een objectieve wijze de onderwijskwaliteit van scholen te meten en de risico's van scholen te analyseren door het opzetten van een pilot.

Financiële/juridische overwegingen

Het beperken van de keuze tussen doorstroomtoetsen tast de pedagogische inrichtingsvrijheid van scholen aan die voortvloeit uit de Grondwet. Een dergelijke beperking vereist dat de noodzakelijkheid ervan goed kan worden onderbouwd.

In de ombuigingslijst staat becijferd dat de overgang tot één doorstroomtoets een besparing oplevert van 3 miljoen vanaf 2028. Indien wordt overgegaan tot één doorstroomtoets, valt slechts een deel van het budget van de regeling vrij, namelijk de ontwikkelkosten van de verschillende toetsen. De uitvoeringskosten voor het aanbieden van de doorstroomtoets (kosten per leerling) zullen nog steeds gemaakt worden. De subsidie voor andere erkende doorstroomtoetsen po wordt stopgezet. Deze maatregel levert, onder de aanname dat de kosten voor de

toetsontwikkeling hetzelfde blijven, vanaf 2028 een besparing van 3 miljoen euro per jaar op.

Datum
27 augustus 2025

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.